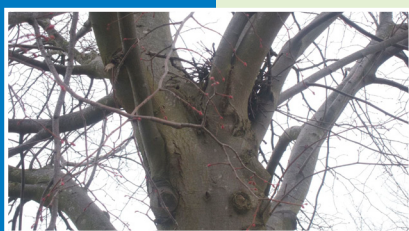

Natuurtoets Fietspad N830

Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur

J.D. Buizer

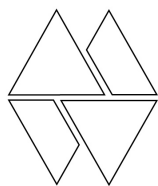
Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Natuurtoets Fietspad N830

Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet en de Ecologische
Hoofdstructuur

J.D. Buizer

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Provincie Gelderland

3 juli 2013
rapport nr. 13-052

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 13-052
Datum uitgave: 3 juli 2013
Titel: Natuurtoets Fietspad N830
Subtitel: Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur
Samenstellers: ing. J.D. Buizer
Foto's omslag: Kleine modderkruiper: F.L.A. Brekelmans. Overige foto's: J.D. Buizer / Bureau Waardenburg bv
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 40
Project nr.: 12-719
Projectleider: drs. D.E.H. Wansink
Naam en adres opdrachtgever: Provincie Gelderland
Postbus 9090, 6800 GX Arnhem
Referentie opdrachtgever: 2011-003456
Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
Ir. E.J.F. de Boer

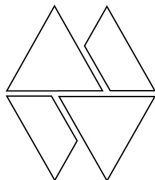
Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Provincie Gelderland

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Provincie Gelderland is voornemens om langs de N830 tussen Meteren en Neerijnen een nieuw vrijliggend fietspad aan te leggen. Deze ingreep kan effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren en op de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Provincie Gelderland heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de effecten op beschermde soorten en op de EHS in beeld te brengen en aan te geven op welke wijze negatieve effecten kunnen worden beperkt en gecompenseerd.

Dit rapport kan worden gebruikt als onderbouwing van een ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet en vormt een 'nee, tenzij'-toets ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Dennis Wansink	projectleiding, rapportage
Jan Dirk Buizer	veldwerk, rapportage, fotografie.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit provincie Gelderland werd de opdracht begeleid door de heren F.R. Verboom, I. van Es en I. Wolters. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak toetsing Flora- en faunawet.....	7
1.3 Aanpak 'nee, tenzij'-toets EHS	8
1.4 Relatie tot de Natuurbeschermingswet 1998	10
2 Ingreep en plangebied.....	11
2.1 De ingreep	11
2.2 Het plangebied	14
3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren	17
3.1 Bronnenonderzoek.....	17
3.2 Methodiek veldonderzoek	17
3.3 Resultaten.....	17
4 Effecten op beschermde flora en fauna	21
4.1 Inleiding.....	21
4.2 Vissen	21
4.3 Broedvogels.....	22
5 Toetsing EHS en Boswet	23
5.1 Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS	23
5.2 Effecten op de EHS	23
5.3 Mitigatie en resterende effecten	24
5.4 Compensatie	24
6 Conclusies en aanbevelingen	27
6.1 Conclusies	27
6.2 Aanbevelingen.....	28
7 Literatuur.....	31
Bijlage 1 Wettelijk kader	33

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Provincie Gelderland is voornemens om langs de N830 tussen Meteren en Neerijnen een vrijliggend fietspad te realiseren. Deze ingreep kan effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren en op de Ecologische Hoofdstructuur.

In het rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek, bepaling van de effecten op beschermde soorten planten en dieren (Ffwet) en beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en EHS) en mogelijkheden voor mitigatie en compensatie van de effecten.

Het doel is zo veel mogelijk informatie te verzamelen om te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van de wetten en regels die toezien op bescherming van de natuur. Als dat het geval is, wordt bepaald onder welke voorwaarden ontheffing (Ffwet) en/of toestemming (EHS) kan worden verkregen.

1.2 Aanpak toetsing Flora- en faunawet

Bij de uitvoering van de aanleg van het fietspad zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie bijlage 1).

Dit rapport beschrijft de effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren. In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van de aanleg van het fietspad.
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de ingreep?
- Kunnen de effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex art. 75 Ffwet. De beoordeling van het voorkomen van en effecten op beschermde soorten is opgesteld op basis van het in 2012 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

De toetsing is een bepaling en beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten.

1.3 Aanpak 'nee, tenzij'-toets EHS

Het plangebied maakt voor een klein gedeelte deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. Als een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-toets met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden. Eventuele nadelige effecten moeten worden gemitigeerd en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Als een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden (zie Besluit algemene regels ruimtelijke ordening, Barro).

Een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS is niet toegestaan. Tenzij:

- Er sprake is van redenen van groot openbaar belang.
- Er geen alternatieven zijn.
- De resterende schade (na mitigatie) wordt gecompenseerd.

De Gelderse EHS kent drie categorieën: EHS-natuur, EHS-verweving en Verbindingszone. Van de laatste twee categorieën is het niet de bedoeling dat het gebied volledig wordt omgevormd tot natuur. Het zijn zoekgebieden, waarbinnen een bepaald percentage omgevormd dient te worden. Het 'nee, tenzij'-beginsel geldt voor alle drie de categorieën, maar de compensatieplicht verschilt.

Voor EHS-natuur geldt dat een areaalverlies volledig moet worden gecompenseerd. Voor reeds gerealiseerde natuur geldt een correctiefactor, dat wil zeggen dat er een groter areaal moet worden gecompenseerd dan er verloren gaat (afhankelijk van de ontwikkeltijd 133 % of 166 %). Compensatie dient plaats te vinden in of aansluitend aan de EHS-natuur, bij voorbeeld in EHS-verwevingsgebied of verbindingszone.

Voor EHS-verweving en verbindingszone geldt dat een verlies van areaal gecompenseerd mag worden door realisatie van natuur binnen hetzelfde areaal. Voor verlies aan reeds gerealiseerde natuur geldt wel dezelfde compensatiefactor als binnen EHS-natuur.

Relatie met de Boswet en de handreiking 'de Boswet in Gelderland'

Wanneer voor de ontwikkeling een bestemmingsplan of inpassingsplan moet worden opgesteld, treedt de Boswet terug en geldt in plaats daarvan:

- voor de EHS de Ruimtelijke Verordening Gelderland
- voor het overige gebied de Provinciale richtlijn compensatie natuur en bos.

De criteria van de Boswet (wanneer de herplantplicht geldt) zijn nog wel van toepassing. Dat betekent dat de herplantplicht geldt voor bossen en houtopstanden buiten de bebouwde kom van meer dan 10 are of rijbeplantingen van meer dan 20 bomen, uitgezonderd:

- erven en tuinen;
- eenrijige beplantingen van populier of wilg op of langs landbouwgronden;
- een- of meerrijige beplantingen van populier of wilg langs wegen;
- Italiaanse populier, linde, paardenkastanje en treurwilg;
- vruchtbomen;
- windschermen langs boomgaarden;
- kerstsparren;
- kweekgoed.

En vanuit de handreiking 'de Boswet in Gelderland' mogelijk ook:

- bosopslag jonger dan 10 jaar in heide;
- in sommige gevallen op cultuurhistorische gronden;
- in sommige gevallen bomen op oevers van stilstaande wateren.

Aanpak

De 'nee, tenzij'-toets in de voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Wat zijn de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS ter plaatse van de ingreep? Hieronder vallen ook de beheertypen (natuurdoeltypen).
- Welke effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS heeft de ingreep?
- Zijn deze effecten als significant te kwalificeren?
- Hoe kunnen de effecten worden gemitigeerd of gecompenseerd?

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn of worden omschreven in de streekplanuitwerking "Kernkwaliteiten en Omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur" (Provincie Gelderland, 2006 en de herziening hiervan in 2009). De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde. De natuurdoelen worden (vaak per perceel) gespecificeerd als natuurdoeltype of beheertype.

1.4 Relatie tot de Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. Onder de Nbwet vallen de Natura 2000-gebieden in Nederland en overige Beschermde Natuurmonumenten die niet binnen een Natura 2000-gebied liggen. Geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen (ISHD) voor habitattypen en soorten dienen hierbij zorg te dragen voor duurzaam behoud en verdere ontwikkeling van natuurwaarden. Planvoornemens dienen de realisatie van de ISDH's niet negatief te beïnvloeden. In de eerste plaats speelt dit bij ingrepen binnen beschermde gebieden zelf maar ook indien er indirecte effecten zijn te voorzien van ingrepen buiten de beschermde gebieden dienen die getoetst te worden.

In dit geval ligt het tracé buiten beschermd gebied. Meest nabij gelegen beschermde gebied is het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal, gelegen buitendijks langs de Waal. De ingreep is verder zodanig van aard dat een indirecte negatieve invloed op beschermde gebieden is uit te sluiten. De ingreep heeft geen aantrekkende werking op verkeer en heeft daarom geen invloed op emissies van stoffen binnen beschermd gebied of verandering in geluidsbelasting. De ingreep is verder niet van invloed op de hydrologie in het buitendijkse gebied. Effecten kunnen daarom op voorhand worden uitgesloten en de gebiedsbescherming in het kader van de Nbwet wordt daarom verder niet behandeld in deze rapportage.

2 Ingreep en plangebied

2.1 De ingreep

2.1.1 Beschrijving van de ingreep

De ingreep betreft het aanleggen van een fietspad langs de provinciale weg N830 (de Steenweg) en het deels herinrichten van het bestaande wegprofiel, vanaf de rotonde met de Kaalakkerstraat tussen Waardenburg en Neerijnen, tot de Markkade ten zuiden van de A15. Langs de zuidzijde van de Kaalakkerstraat wordt eveneens een vrijliggend fietspad aangelegd. Dit fietspad ligt gedeeltelijk binnen de Ecologische Hoofdstructuur. De meest westelijke 130 meter van het fietspad valt binnen de scope van het project waarvan Provincie Gelderland de initiatiefnemer is. Het overige gedeelte valt onder verantwoordelijkheid van gemeente Neerijnen en valt buiten de scope van dit project.

Kappen van bomen en struiken

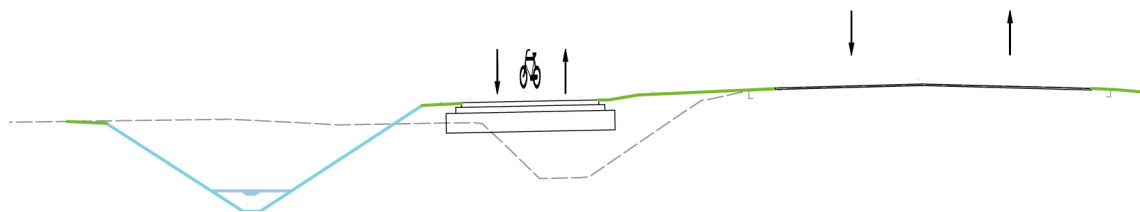
Ten behoeve van de aanleg worden op een aantal plekken langs de westzijde van de N830 bomen geveld. Het betreft van het noorden naar het zuiden:

- drie esdoorns (*Acer Pseudoplatanus*) in een rijtje van vier, net ten noorden van Steenweg 75
- een rij van vijf jonge lindes (*Tilia cordata*) tussen Steenweg 75 en de aansluiting van de Rijweg
- zeven jonge lindes in een (niet aaneengesloten) rij van 14 tussen de aansluiting van de Rijweg en de Steenweg 78
- een groepje elzen (*Alnus glutinosa*) tegenover Steenweg 78,
- vier jonge walnoten (*Juglans regia*) op de erfafscheiding van de Steenweg 73.

Daarnaast wordt op diverse plekken struweel, windsingel en mogelijk laagstamfruitbomen verwijderd.

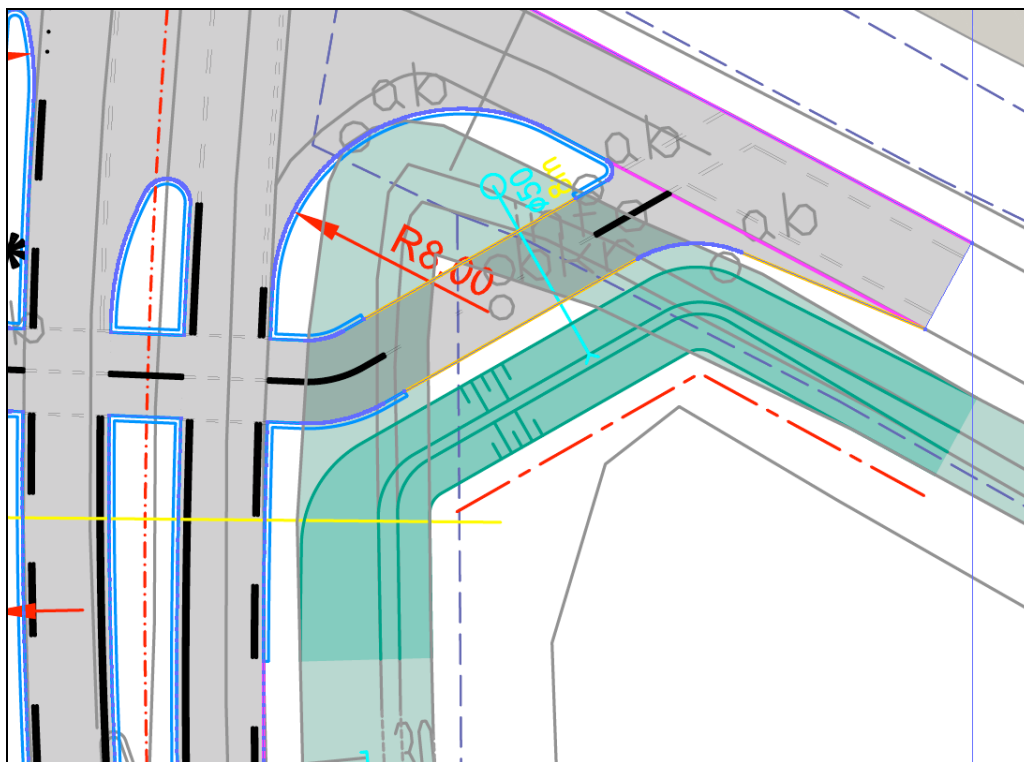
Dempen van greppels

Daarnaast worden de greppels langs de westzijde van de weg verlegd om ruimte te maken voor het fietspad. Ongeveer 2200 meter van de 2600 meter te vergraven greppel wordt daarbij opgewaardeerd tot een bredere en diepere B-watergang.

Figuur 2.1 Dwarsprofiel 1: verplaatsing en verruiming tot B-watergang van greppel aan westzijde Steenweg N830. Voor locatie zie figuur 2.6 op blz. 14.

De greppels aan de zuidoostzijde van de aansluiting op de A.H. de Kockstraat worden verlegd, om ruimte te maken voor de aansluiting van het fietspad op de De Kockstraat.

Figuur 2.2 Verlegging van de bermgreppel ter hoogte van de aansluiting op de De Kockstraat.

2.1.2 Maatschappelijk belang van de ingreep

Langs de N830 (de Steenweg) liggen tussen de bebouwde kom van Waardenburg en de aansluiting met de A15 aanliggende fietspaden. Dit wegvak maakt deel uit van een fietspadennetwerk in de regio en wordt veel gebruikt door scholieren als schoolroute tussen Waardenburg en Geldermalsen. De combinatie van fiets- en autoverkeer op 1 rijbaan zorgt voor onveilige situaties. Om deze situatie op te lossen is besloten om een vrijliggend fietspad aan te leggen. Daarnaast wordt de weg versmald tot 7 meter en ingericht volgens de eisen van een 80 km/uur weg. De weg voldoet daarmee aan de uitgangspunten uit de visie Duurzaam Veilig. Het maatschappelijk belang is kortom het verhogen van de veiligheid van weggebruikers (zowel langzaam als snelverkeer) en het verkleinen van de kans op ongelukken en slachtoffers.

2.1.3 Alternatieven voor de ingreep

Om de N830 veiliger te maken voor fietsers is gekozen voor de aanleg van een vrijliggend fietspad. Dit fietspad sluit aan op het fietspadennetwerk in de regio. Het deel dat binnen de EHS komt te liggen, sluit aan op een aansluitend vrijliggend fietspad. Een alternatieve locatie is daarom niet mogelijk. Door de aanleg van het fietspad verdwijnt een klein deel van de EHS. Het betreft hier grasland met weinig natuurwaarden. De EHS wordt door de aanleg van het fietspad kwalitatief niet aangetast.

Figuur 2.3 De N830 ten zuiden van de aansluiting op de De Kockstraat, kijkrichting zuid.

2.2 Het plangebied

Het gebied waar het tracé van het fietspad ligt, vormt de overgang van de komgronden in het noorden naar de oeverwal van de Waal in het zuiden. Het is landelijk gebied met weilanden, akkers en laagstamboomgaarden. Langs de weg ligt verspreide lintbebouwing in de vorm van woningen, (meest agrarische) bedrijfsgebouwen en kassen. De Steenweg (N830) is over een aanzienlijke lengte voorzien van laanbeplanting van gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*). De zijanten van de weg zijn voorzien van greppels, die veelal droog staan of een laag water van een tiental centimeter bevatten.

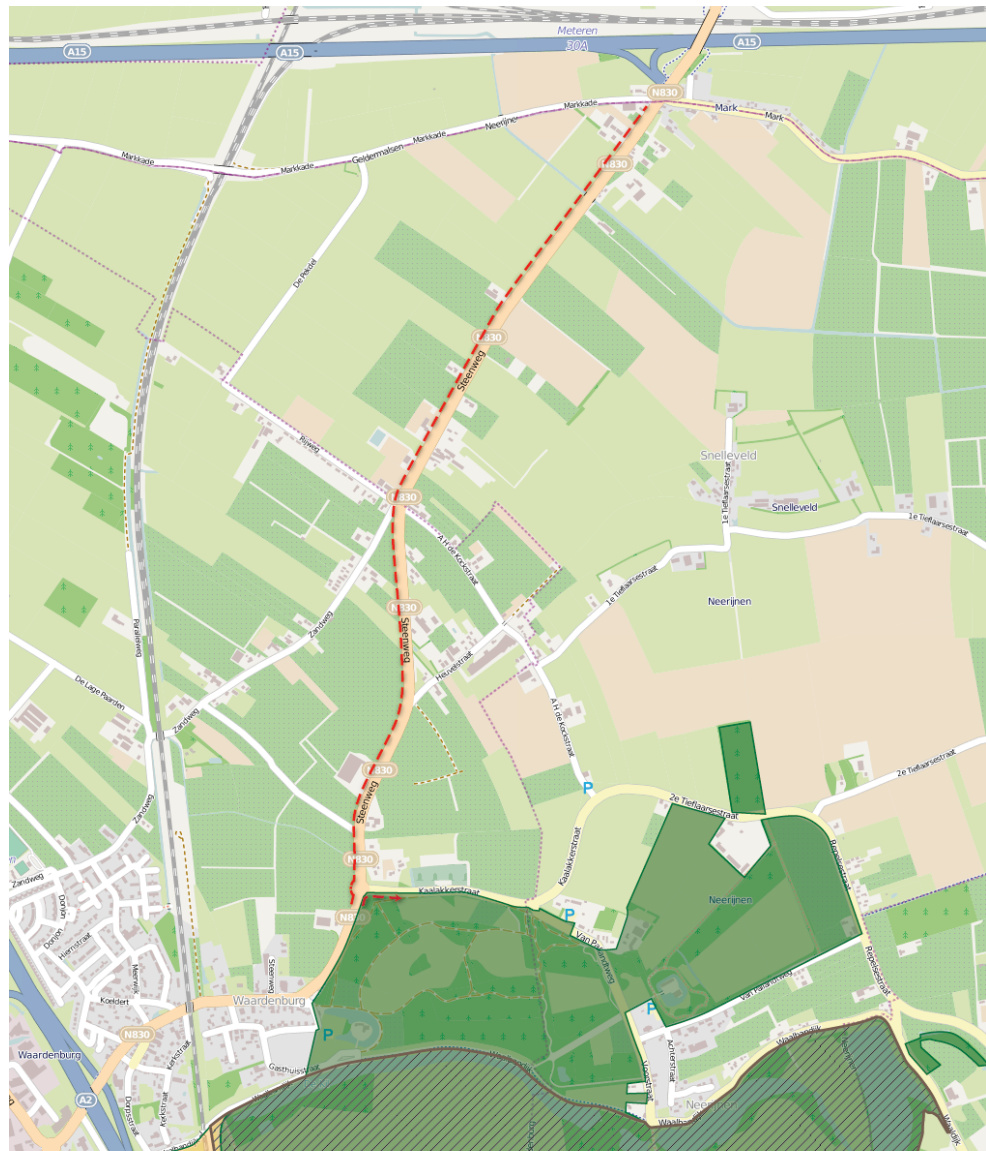
Figuur 2.4 Te dempen bermgreppel langs de N830.

EHS

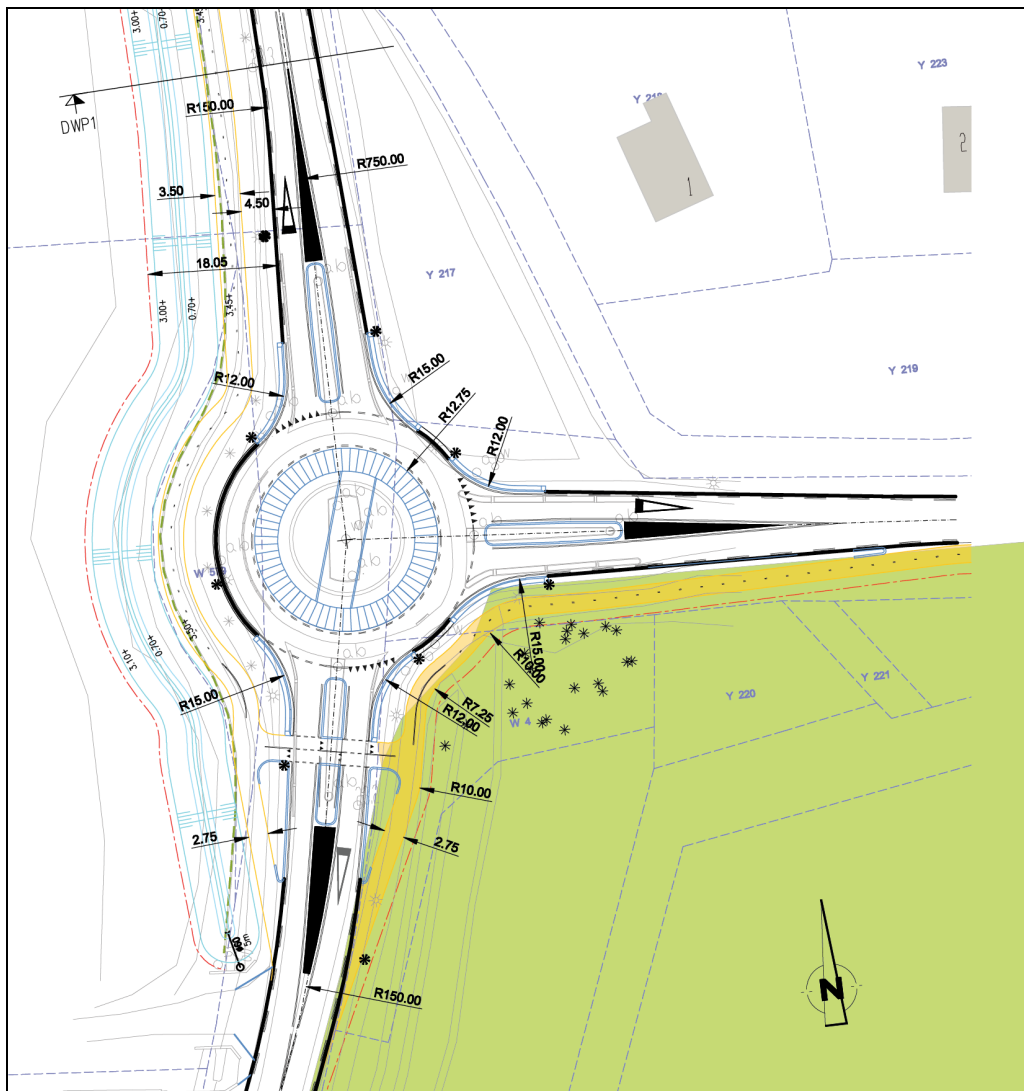
Het zuiden van het tracé ligt gedeeltelijk in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het betreft het landgoedbos van kasteel Waardenburg. De EHS ter plaatse bestaat uit parkbos en grasland, met een stelsel van wandelpaden.

Natura 2000

Het plangebied ligt op een afstand van ongeveer 480 meter vanaf het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. De werkzaamheden zijn zodanig van aard dat op deze afstand geen gevolgen voor het Natura 2000-gebied zullen optreden. De strook langs de N830 waar het fietspad geprojecteerd is, heeft geen betekenis als foerageergebied van soorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen.

Figuur 2.5 Ligging tracé fietspad (rode streeplijn). EHS natuur (groen), EHS verweving (geel), Natura 2000 (gearceerd)

Figuur 2.6 Ligging tracé fietspad (geel) ter hoogte van de rotonde bij de Kaalakkerstraat in de EHS (groen).

3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren

3.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder waarneming.nl en telmee.nl

De lijst van beschermde soorten en de verspreiding daarvan is door ons aangevuld op grond van recente onderzoeksrapporten en kennis aanwezig bij de uitvoerders van het onderzoek. Een volledige lijst van bronnen is te vinden in de literatuurlijst achteraan in dit rapport. De belangrijkste aanvullende bronnen waren de volgende:

- van Kessel N. & J. Kranenbarg, 2012. Vissenatlas Gelderland. Uitgeverij Profiel, Bedum.

3.2 Methodiek veldonderzoek

Het plangebied fietspad N830 is op 30 november 2012 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Op zich is de periode van het veldbezoek niet de meest optimale periode. In dit geval is het veldbezoek ook niet direct bedoeld om alle te verwachten soorten in het veld aan te tonen (daarvoor zijn juist uitgebreide veldinventarisaties bedoeld) maar om vast te stellen of er actueel of potentieel leefgebied voor betreffende soorten aanwezig is en of er mogelijk eventueel nog sporen zijn te vinden.

Op 15 maart 2013 is het plangebied nogmaals bezocht om enkele specifieke locaties te onderzoeken op de aanwezigheid van daslook, een plant die in november niet zichtbaar is.

3.3 Resultaten

3.3.1 Vegetatietypen en planten

In het stinzenbos van kasteel Neerijnen komt het strikt beschermde daslook als stinzenplant voor. Het bos ter plaatse van het plangebied bestaat uit eikenbos, met een ondergroei van zevenblad, fluitenkruid, grote brandnetel en zwarte of rode bes en veel opschot van esdoorn. De beschermde daslook is tijdens het veldbezoek op 15 maart 2013 niet aangetroffen. In deze tijd van het jaar is daslook reeds te zien. De aanwezigheid van de soort in het plangebied wordt daarmee uitgesloten.

Van andere strikt beschermde plantensoorten zijn geen waarnemingen uit de omgeving van het plangebied bekend. Het biotoop in het plangebied bestaat voornamelijk uit soortenarme grasvegetaties en moerasvegetaties in de greppels. Strikt beschermde soorten zijn hier niet te verwachten. Het voorkomen hiervan wordt dan ook uitgesloten.

3.3.2 Ongewervelden

Van het plangebied en de directe omgeving zijn geen beschermde ongewervelden bekend. Ten noorden en ten westen van het plangebied zijn mogelijke waarnemingen van de platte schijfhoren bekend. Geschikt habitat voor deze soort in de vorm van schoon water met een rijke onderwaterbegroeiing is niet aanwezig. De aanwezigheid van deze soort wordt dan ook uitgesloten.

3.3.3 Vissen

In de omgeving van het plangebied zijn de kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn aangetroffen.

Volgens Van Kessel & Kranenbarg (2012) komt de grote modderkruiper niet voor op korte afstand van het plangebied. Naar aanleiding van enkele vondsten in de gemeente Culemborg, blijkt echter dat de soort op onverwachte plaatsen kan opduiken. De bermsloten zijn echter te smal en te ondiep voor de grote modderkruiper. Op de bodem van de sloten is nauwelijks een sliblaag aanwezig. De bermsloten zijn daarmee niet geschikt als habitat van de grote modderkruiper. De aanwezigheid van de soort in het plangebied wordt op basis hiervan uitgesloten.

Volgens Van Kessel en Kranenbarg (2012) komt de bittervoorn voor in het noorden van het plangebied of de directe omgeving daarvan. Voor de bittervoorn zijn de bermsloten eveneens te ondiep. Ook zijn in de bermsloten geen zoetwatermossels aangetroffen. De aanwezigheid van de bittervoorn in de bermsloten is op basis van het bovenstaande uitgesloten. Op diepere plekken van sloten en bij duikers kunnen overwinteringsplaatsen van de bittervoorn aanwezig zijn. De dwarssloten die de N830 kruisen zijn hiervoor diep genoeg. Bij de duikers in de dwarssloten onder de N830 zijn daarom tijdens het veldbezoek op 30 november enkele steekmonsters met een schepnet genomen. Daarbij zijn alleen enkele driedoornige stekelbaarzen gevangen. Hoewel geen bittervoorns zijn gevangen, is het sporadisch voorkomen van de bittervoorn in de diepere watergangen die de N830 kruisen niet uit te sluiten.

Vanwege de ondiepte in de winterperiode, kan het water in de bermsloten tot de bodem bevroren. In de winter zullen dan ook geen kleine modderkruipers in de bermsloten aanwezig zijn. In de zomer kan de kleine modderkruiper aanwezig zijn in de delen van de bermsloten die direct grenzen aan de diepere dwarssloten. De soort kan voorkomen tot enkele meters (zeker niet meer dan 10 meter) vanaf de aansluiting op de dwarswatergangen. In de dwarswatergangen kan de kleine modderkruiper

permanent aanwezig zijn. Tijdens het veldbezoek op 30 november zijn overigens geen kleine modderkruipers aangetroffen.

3.3.4 Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn op basis van waarneming.nl en telmee.nl waarnemingen bekend van de poelkikker. Geschikt voortplantingswater in de vorm van niet beschaduwde, rijk begroeide wateren is in het plangebied niet aanwezig. Het voorkomen van de soort is dan ook uit te sluiten.

3.3.5 Reptielen

Uit de omgeving van het plangebied zijn volgens waarneming.nl en telmee.nl geen waarnemingen van reptielen bekend (het betreft het gehele gebied tussen de Waal, het Amsterdam-Rijnkanaal, de Lek, de Diefdijk en de A2). De dichtstbij gelegen populaties van de ringslang liggen op meer dan 10 kilometer van het plangebied. Van andere reptielen liggen de dichtst bij gelegen populaties op meerdere tientallen kilometers afstand. Het voorkomen van reptielen is dan ook uit te sluiten.

3.3.6 Grondgebonden zoogdieren

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van strikt beschermde grondgebonden zoogdieren bekend. De enige strikt beschermde zoogdieren die op grotere afstand van het plangebied voorkomen zijn de waterspitsmuis en de bever. De waterspitsmuis komt in de omgeving van het plangebied alleen ten noorden van de Linge en ten zuiden van de Waal voor. Geschikt habitat in de vorm van schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers komt in het plangebied niet voor. De aanwezigheid van de soort is dan ook uit te sluiten.

De bever komt langs de Waal voor. Geschikt habitat in de vorm van voldoende groot water (beken, meren, moerassen, rivieren) is in het plangebied niet aanwezig. De aanwezigheid van de bever is dan ook uit te sluiten.

Verder kunnen incidentele zwervers van de steenmarter aanwezig zijn. Geschikte rust- of verblijfplaatsen in de vorm van gebouwen en boomholten zijn in het plangebied niet aanwezig.

3.3.7 Vleermuizen

Het plangebied wordt naar verwachting door diverse soorten vleermuizen gebruikt als foerageerbiotoop. Soorten die in de omgeving van het plangebied zijn aangetroffen zijn gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis. De bomenrijen langs de weg zijn niet geschikt als vliegroute, omdat de bomen geen aaneengesloten rij vormen.

De te kappen bomen langs de N830 bevatten geen holten of loszittende schors en zijn daarom niet geschikt als verblijfplaats van vleermuizen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied is daarmee uit te sluiten.

3.3.8 Vogels

Tijdens het veldbezoek op 30 november 2012 zijn de te kappen bomen gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten van vogels waarvan het nest jaarrond beschermd is. Er zijn alleen nesten aangetroffen van vogels waarvan het nest niet jaarrond is beschermd, zoals de houtduif en de ekster.

4 Effecten op beschermde flora en fauna

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke effecten de aanleg van het fietspad kan hebben op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige beschermde planten en dieren. De effecten worden beschreven in termen van overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Soortgroepen waarvan in het vorige hoofdstuk is geconstateerd dat hiervan geen beschermde soorten in het plangebied voorkomen, worden in dit hoofdstuk niet besproken. Dit betreft planten, ongewervelden, amfibieën, reptielen, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen en vogels met jaarrond beschermd nest.

4.2 Vissen

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep kan leiden tot een (beperkt) verlies van leefgebied en het doden van enkele individuen van de kleine modderkruiper. De functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen wordt behouden, omdat de oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied zeer beperkt is en slechts een zeer klein onderdeel uitmaakt van het totale leefgebied van de kleine modderkruiper in de omgeving. De nieuw te graven B-watgangen zijn bovendien geschikter als leefgebied dan de huidige ondiepe greppels. De verwachting is daarom dat het areaal geschikt leefgebied door de ingreep zelfs groter wordt.

Als gevolg van de ingreep kunnen verbodsbepalingen worden overtreden voor: doden of verwonden (art. 9) en vaste rust- of verblijfplaatsen vernielen (art. 11). Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de kleine modderkruiper, omdat de ingreep te beperkt is, het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is en de invloed slechts tijdelijk van aard is.

Deze overtreding kan op de volgende wijze worden voorkomen:

- Er dient gewerkt te worden buiten de kwetsbare periode voor de kleine modderkruiper. De kwetsbare periode loopt van april tot augustus, en tijdens vorstperioden. Aangezien de modderkruiper in de winter niet in de berm sloten aanwezig zal zijn, kan in dit geval ook gewerkt worden tijdens vorstperioden.
- Het dempen moet in de richting van het open water plaatsvinden.
- Er moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld, waarin alle ten behoeve van de kleine modderkruiper te nemen maatregelen worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd.
- De werkzaamheden moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van kleine modderkruipers.

Deze maatregelen zijn gebaseerd op de Soortenstandaard Kleine Modderkruiper (Ministerie EL&I 2011). Indien het niet mogelijk is te werken buiten de kwetsbare periode, kunnen in plaats van bovenstaande maatregelen de aansluitingen van de greppels op de dwarsslots voorafgaand aan het ingaan van het zomerpeil worden afgesloten met een schot of met grond. Aangezien dit de waterafvoer kan beperken, dient dit te gebeuren in overleg met het waterschap.

Indien bovenstaande maatregelen worden genomen, worden ten aanzien van de kleine modderkruiper geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

4.3 Broedvogels

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep kan leiden tot het vernietigen van nesten van vogels waarvan het nest niet jaarrond is beschermd.

Indien als gevolg van de ingreep broedvogels worden verstoord, worden in dat geval ook verbodsbepalingen overtreden voor een aantal algemene vogels van bos en park. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is. Het betreft een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Deze overtreding kan op de volgende wijze worden gemitigeerd:

- Kappen van de bomen buiten het broedseizoen.
- Of vooraf aan de start van de werkzaamheden nagaan of er eventueel broedvogels verstoord gaan worden. Zo niet, kunnen de werkzaamheden ook binnen het broedseizoen aanvangen.

5 Toetsing EHS en Boswet

5.1 Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS

De wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS in de provincie Gelderland zijn vastgelegd in de streekplanuitwerking "Kernkwaliteiten en Omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur" (Provincie Gelderland, 2006). Voor het Rivierengebied in zijn totaliteit is als kernkwaliteit geformuleerd:

- De landschappelijke verwevenheid van natuur, bos en landschapselementen met cultuurgronden.

Voor dit gebied is als ontwikkelingsopgave geformuleerd:

- Het ontwikkelen van het binnendijkse gebied tot een natuurrijk cultuurlandschap met goede ecologische verbindingen tussen rivieren en stuwwallen en met rijke cultuurhistorie.

Voor het park/bosgebied van landgoed Neerijnen en het kasteelpark van kasteel Waardenburg zijn geen specifieke kernkwaliteiten opgesteld. Het betreft oud parkbos op de oeverwal van de Waal, met vooral in het landgoed Neerijnen veel stinzenplanten. Het gebied is in de streekplanuitwerking niet aangemerkt als parel of A-locatie bos.

Ook de in het gebied voorkomende soorten die zijn beschermd op grond van de Flora- en faunawet worden beschouwd als wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.

Het natuurdoeltype dat in het beheerplan 2013 voor het areaal EHS is vastgesteld, is N17.03 Park- of stinzenbos. Ook de ambitie voor dit deel is Park- of stinzenbos.

5.2 Effecten op de EHS

De aantasting van de EHS is gering. Er worden ten behoeve van de realisatie van het fietspad geen bomen in de EHS gekapt. De aanleg vindt plaats in een strook gras langs de bomen. Effecten op het functioneren van de EHS zijn daarom niet te verwachten. De wezenlijke waarden en kenmerken worden niet aangetast.

Wel gaat door het ruimtebeslag een deel van de beheertypen verloren c.q. wordt de realisatie van de beheertypen onmogelijk gemaakt. Dit betreft een oppervlakte van in totaal 480 m².

Verder wordt verwezen naar de zorgplicht uit de Flora- en faunawet welke inhoudt onnodig doden of verwonden van dieren waar mogelijk moet worden voorkomen. Een ieder is zich aan gehouden.

5.3 Mitigatie en resterende effecten

Mitigerende maatregelen zijn niet mogelijk. Het oppervlak van de EHS dat verloren gaat wordt geasfalteerd.

5.4 Compensatie

5.4.1 Te compenseren natuurwaarden

Compensatie is nodig voor het verlies van de 480 m² park- of stinzenbos. Uitgaande van de compensatieregels, moet hier een compensatiefactor van 166 % op worden toegepast. Dit betekent dat een oppervlakte van in totaal 800 m² EHS moet worden gerealiseerd. 'Natuurlijk bos' is een prioritair natuurdoeltype. Dat betekent dat dit natuurdoeltype vervangen moet worden door hetzelfde natuurdoeltype. Nu is het de vraag of park- of stinzenbos gezien kan worden als een natuurlijk bos. Het bos ter plaatse heeft echter een vrij hoge mate van natuurlijkheid.

5.4.2 Mogelijkheden voor compensatie

Volgens de streekplanuitwerking geldt voor de locatie waar wordt gecompenseerd:

- Ligt binnen of sluit aan op de EHS.
- Sluit aan op of ligt nabij het gebied waar de ingreep plaatsvindt. Alleen wanneer de initiatiefnemer aan kan tonen dat compensatie aansluitend of nabij niet mogelijk is, is compensatie verder weg van de locatie mogelijk.
- Draagt bij aan de vorming van een robuustere EHS.
- Is geschikt voor een duurzame ontwikkeling van de te compenseren kwaliteiten.
- Betreft geen bestaand bos- of natuurterrein en is niet aangewezen als nieuwe natuur.
- Betreft geen terrein waarop in verband met een ander initiatief al een compensatieopgave ligt.

Volgens de Ruimtelijke Verordening vindt de compensatie bij voorkeur plaats daar waar volgens provinciale groenplannen of gemeentelijke landschapsontwikkelingsplannen concrete wensen liggen om natuur te realiseren. De compensatie dient plaats te vinden in dezelfde gemeente als waar de waarden verloren gaan of in de aangrenzende gemeente.

In het landschapsontwikkelingsplan van Neerijnen zijn geen aanleidingen om compensatieprojecten uit te voeren. In de directe omgeving van het plangebied is geen areaal EHS-verweving of verbindingszone aanwezig. Mogelijk kan de EHS ter hoogte van het Stroomhuis worden uitgebreid. Het perceel is nu geen EHS, maar er rust het beheertype L02.02 Historisch bouwwerk en erf op. Dit is een beheertype in het kader van landschapsbeheer (hoeft dus niet onder de EHS te vallen). Er is een weiland aanwezig waar mogelijk nieuw bos kan worden ontwikkeld. Gezien het feit dat

voor de aanleg van het fietspad geen bomen worden gekapt, zou de beschikbare oppervlakte voldoende moeten zijn. Wel moet de huidige eigenaar of huurder/pachter van het terrein naast het stroomhuis open staan voor medewerking aan de ontwikkeling van bos.

Figuur 5.1 Mogelijke locatie uitbreiding EHS.

Een alternatief voor compensatie in de directe omgeving zou kunnen zijn om het te compenseren areaal op te tellen bij het te compenseren areaal voor het fietspad langs de N833 Culemborg – Buurmalsen. Door de daar te realiseren stapsteen amfibie groter te maken, wordt de robuustheid van de EHS ter plekke groter. De stapsteen amfibie zou in dat geval gerealiseerd worden in de aangrenzende gemeente Geldermalsen en voldoet daarmee aan de Ruimtelijke Verordening.

Compensatie Boswet laanbomen N830

In het plangebied worden geen laanbomen gekapt waarop de Boswet van toepassing is. De bomen staan buiten de EHS en geen van de te kappen bomen staat in een rij van meer dan 20 bomen. Wel is in het kader van landschappelijke inpassing van de weg en het fietspad te overwegen of op een aantal locaties de aanwezige korte rijtjes bomen aangevuld kunnen worden tot een volledige rij. Mogelijk kan een gedeelte van de compensatie van laanbomen vanwege de aanleg van een fietspad langs de N833 tussen Culemborg en Geldermalsen, plaatsvinden langs de N830. Dat zou kunnen betekenen dat de te vellen laanbomen langs de N833 worden gecompenseerd langs de N830 en het verlies aan areaal EHS langs de N830 wordt gecompenseerd in de omgeving van de N833.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

6.1.1 Flora- en faunawet

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

- Bij het dempen van greppels langs de westzijde van de N830 zal ter hoogte van de aansluiting op diepere dwarssloten rekening moeten worden gehouden met de beschermde kleine modderkruiper. Andere beschermde diersoorten zijn niet aanwezig.
- Bij het vellen van bomen en verwijderen van struiken, moet rekening worden gehouden met het broedseizoen.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat er adequate maatregelen (zie § 6.2) zullen worden uitgevoerd om overtreding te voorkomen.

Tabel 6.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Effecten	Ontheffing nodig?
Kleine modderkruiper	mogelijk	geen	Niet indien maatregelen § 6.2 worden uitgevoerd

6.1.2 EHS

Aantasting van wezenlijke kenmerken van de EHS beschouwd op landschapsniveau treedt niet op. Wel treden de volgende effecten op:

- Verlies van 480 m² van het beheertype park- of stinzenbos.

Een verlies van areaal wordt altijd significant genoemd. Een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS is niet toegestaan, tenzij:

- Er sprake is van redenen van groot openbaar belang.
- Er geen alternatieven zijn.
- De resterende schade (na mitigatie) wordt gecompenseerd.

In de paragrafen 2.1.2 en 2.1.3 is het maatschappelijk van de ingreep aangetoond en is beargumenteerd waarom er niet voor een alternatief is gekozen. De compenserende maatregelen zijn genoemd in hoofdstuk 5 en worden herhaald in paragraaf 6.2.2.

6.2 Aanbevelingen

6.2.1 Mitigatie

Zowel uit de Flora- en faunawet als uit de EHS vloeien verplichtingen voort om de effecten te mitigeren. Deze worden hieronder nogmaals kort weergegeven. Tenzij anders aangegeven zijn deze maatregelen met elkaar in overeenstemming te brengen.

Flora- en faunawet

- Er dient gewerkt te worden buiten de kwetsbare periode voor de kleine modderkruiper. De kwetsbare periode loopt van april tot augustus, en tijdens vorstperioden. Aangezien de modderkruiper in de winter niet in de bermsloten aanwezig zal zijn, kan ook gewerkt worden tijdens vorstperioden.
- Het dempen moet in de richting van het open water plaatsvinden.
- Er moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld, waarin alle ten behoeve van de kleine modderkruiper te nemen maatregelen worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd.
- De werkzaamheden moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van kleine modderkruipers.
- Bij het vellen van bomen en verwijderen van struiken, moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. Overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels uit te voeren. Het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet rekening gehouden worden met de periode van half maart tot en met half augustus.
- Aanbevolen wordt om bomen en struweel te verwijderen voor aanvang van het broedseizoen. Als werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden, moet direct de vegetatie voorafgaand aan de werkzaamheden op aanwezigheid van broedende vogels worden gecontroleerd. Dat is echter niet of nauwelijks mogelijk als de bomen in blad staan.

6.2.2 Compensatie

Uit de EHS vloeien verplichtingen voort om de effecten te compenseren. Deze worden hieronder nogmaals kort weergegeven. Tenzij anders aangegeven zijn deze maatregelen met elkaar in overeenstemming te brengen.

EHS

De volgende maatregelen kunnen worden genomen om negatieve effecten op de EHS te compenseren.

- realisatie van 800 m² park- of stinzenbos ter hoogte van een locatie nabij het Stroomhuis (zie figuur 5.1 op pagina 23).

of:

- realisatie van 800 m² bos aansluitend aan de stapsteen die als compensatie van het verlies aan EHS door een fietspad aan de N830 wordt gerealiseerd. Eventueel kan dit in combinatie met het compenseren van een verlies aan laanbomen langs de N833 om het laankarakter van de N830 te versterken.

Vastleggen compensatie

Aanbevolen wordt als apart onderdeel een Compensatieplan op te stellen. Daarin wordt vastgelegd op welke wijze de benodigde compensatie zal worden uitgevoerd. De compensatie dient daarnaast vastgelegd te worden in hetzelfde bestemmings- of inpassingsplan of dezelfde plannen als de plannen die de ingreep mogelijk maken. Als dat niet mogelijk is dienen de plannen die de ingreep mogelijk maken en de plannen die de compensatie mogelijk maken tegelijk te worden vastgesteld.

6.2.3 Nader onderzoek

Flora- en faunawet

Het is mogelijk om in het zomerseizoen van 2013 nader onderzoek te doen naar de aanwezigheid van de kleine modderkruiper in de bermgreppels langs de N830. Bij afwezigheid van de soort kunnen maatregelen om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen dan achterwege blijven. Wanneer de greppels in het winterseizoen kunnen worden afgesloten, zijn de noodzakelijke maatregelen minimaal en weegt extra onderzoek waarschijnlijk niet op tegen het mogelijke voordeel van het niet uit hoeven voeren van deze maatregelen.

7 Literatuur

- Bureau Schokland, Bureau Hemmen, Bureau Niche, Stichting Landschapsbeheer Gelderland, 2008. Nieuwe Stromen door het Landschap. Landschapsontwikkelingsplan Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen.
- van de Haterd, R.J.W.; D. Beuker; F. van Vliet; J. H. Bergsma; R.G. Verbeek; M. Boonman; C. Heunks; J.A. Inberg; J. M. Reitsma; M. Japink; J. W. de Jong & L.S.A. Anema, 2011. Inventarisatie flora, vegetatie en fauna Regulieren 2011. Rapport nr. 11-218. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- van Kessel N. & J. Kranenbarg, 2012. Vissenatlas Gelderland. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Ministerie van EL&I, 2011. Soortenstandaard Bittervoorn *Rhodeus amarus*.
- Ministerie van EL&I, 2011. Soortenstandaard Grote Modderkruiper *Misgurnus fossilis*.
- Ministerie van EL&I, 2011. Soortenstandaard Kleine Modderkruiper *Cobitis taenia*.
- Ministerie van I&M, 2012. Besluit van 28 augustus 2012, houdende wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en van het Besluit ruimtelijke ordening in verband met de toevoeging van enkele onderwerpen van nationaal ruimtelijk belang, Stb 388 (2012).
- Ministerie van LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV & IPO, 2007. Spelregels EHS. Ministerie van LNV/IPO, Den Haag.
- Provincie Gelderland 2005. Streekplan Gelderland 2005. Kansen voor de regio's. PS2005-413.
- Provincie Gelderland, 2006. Kernkwaliteiten en Omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur
- Provincie Gelderland, 2009/2012. Ruimtelijke Verordening Gelderland.
- Provincie Gelderland 2012. Natuurbeheerplan 2012.

Bijlage 1   Wettelijk kader

1.1   Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) heeft sinds 1 oktober 2010 de procedures bij ruimtelijke ingrepen ingrijpend gewijzigd (§ 1.4). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.5) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.6) bij ecologische toetsingen.

1.2   Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)	
Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn¹

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, tenzij er (tevens) sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, of in het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels.

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond².

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd³.

---

¹ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

² Zie de vorige voetnoot.

³ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in of bij wet genoemd belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur).

In de “oude” aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze meer abstracte waarden blijven van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor een groot aantal gebieden is een beheerplan in een ver gevorderd stadium van voorbereiding.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, een habitatype of leefgebied van soorten verslechtert of

---

4 Op 1 februari 2009 is een wetswijziging van de Nbwet van kracht geworden. Door de inwerkingtreding van de Crisis- en herstelwet is de Nbwet per 31 maart 2010 opnieuw gewijzigd. De wijzigingen zijn in deze paragraaf verwerkt.

soorten significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor de habitat-typen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat bestond op 1 oktober 2005 en sindsdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd. Voor de raad van State lijkt de vraag of het gebruik al bestond op het (eerste) moment van aanwijzen (als Vogelrichtlijngebied) of aanmelden (als Habitatrichtlijngebied) overigens relevanter. bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied kan vergunningvrij worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig, tenzij in het beheerplan anders is bepaald. in het beheerplan moeten dan maatregelen zijn voorzien om de effecten te beperken of te niet te doen.

Habitattoets

Een vergunning ex art. 19d Nbwet kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁵ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Deze is verwoord in art. 19d t/m 19j van de Nbwet.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als er wel effecten (verslechtering van habitatype of leefgebied) zijn, maar die zijn zeker niet significant, dan kan het bevoegd gezag vragen om een nadere toetsing. In zo'n nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke

---

⁵ De termen habitattoets en oriëntatiefase staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat aantasting van de natuurlijke kenmerken is uitgesloten, dan kan de vergunning worden verleend. Aantasting van de natuurlijke kenmerken is praktisch gesproken uitgesloten als er geen significante effecten zijn in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen.

Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitatype of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van EZ aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Cumulatieve effecten

Volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19d lid 1) is het – zonder vergunning – verboden om handelingen te verrichten die op zich zelf of “in combinatie met andere projecten of plannen significante effecten kunnen hebben”. In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht.

De basis hiervoor is art. 6 van de Habitatrichtlijn, die van toepassing is op alle Natura 2000-gebieden.

“Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.”

Het werkdokument “Toepassing begrippenkader” (Ministerie van LNV, 2007) stelt voor om het begrip cumulatie als volgt te definiëren:

“De effecten van de voorgestelde eigen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in combinatie met de effecten van andere activiteiten en plannen”.

Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project en de andere activiteiten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Voor een invulling van het begrip significantie volgen wij de ‘Leidraad significantie’ van het Steunpunt/Regiebureau Natura 2000. Van significante effecten kan sprake zijn als

ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enigszins af. De beoordeling is minder strikt en door het ontbreken van concrete instandhoudingsdoelen vaak ook minder eenduidig.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 van kracht geworden. De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de “fysieke leefomgeving”. Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden “aangehaakt” bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: ELI; Nbwet: GS of ELI) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

1.5 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gegeven. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.6 De Ecologische Hoofdstructuur en Barro

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel om van de bestaande en nieuwe natuur een goed functionerend netwerk te maken. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS. Op plannen, projecten of handelingen binnen de EHS is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Vanaf 1 oktober 2012 is het nee, tenzij-regime vastgelegd in het Besluit algemene regelingen ruimtelijke ordening, kortweg Barro.

Het Barro bepaalt dat provincies de (begrenzing van de) EHS moeten vastleggen in een provinciale verordening. In die verordening worden regels gesteld omtrent de inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van de ecologische hoofdstructuur.

De provincies moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS vastleggen. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. De natuurdoelen worden vaak per perceel in natuurdoeltypen of beheertypen vastgelegd.

Het Barro bepaalt in art. 2.10.4 de voorwaarden waaronder plannen kunnen worden toegestaan, die (per saldo) leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of een significante vermindering van de oppervlakte of de samenhang van de EHS:

- er is sprake van een groot openbaar belang (waaronder in ieder geval worden gerekend: de veiligheid, de hoofdinfrastructuur, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie of de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van aardgas),
- er zijn geen reële andere mogelijkheden, en
- de negatieve effecten worden waar mogelijk beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

De begrenzing kan alleen worden gewijzigd voor zover op basis van een ecologische onderbouwing is vastgesteld dat:

1. de wijziging leidt tot een verbetering van de samenhang van de ecologische hoofdstructuur of tot een betere inpassing van de EHS in de planologische omgeving, en
2. ten minste de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van de EHS in het desbetreffende gebied worden behouden; of
3. ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling voor zover:
  - de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en van de samenhang van de EHS als gevolg van de ontwikkeling beperkt is;
  - de voorgenomen wijziging leidt tot een kwalitatieve of kwantitatieve versterking van de ecologische hoofdstructuur in het desbetreffende gebied;
  - de voorgenomen wijziging ertoe niet leidt dat de oppervlakte van de EHS afneemt;
  - de voorgenomen wijziging zorgvuldig is onderbouwd, waarbij blijkend uit de bij het bestemmingsplan behorende toelichting in ieder geval alternatieven zijn afgewogen, en
  - maatregelen worden genomen die een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing borgen.

In principe wordt de eventuele compensatieopgave buiten de ecologische hoofdstructuur gerealiseerd. De compensatieopgave hoeft niet in de nabijheid van de ingreep plaats te vinden en hoeft ook niet in hetzelfde natuurtype te worden uitgevoerd. Het gaat erom dat de positieve ecologische effecten van realisatie van de compensatieopgave op de ecologische hoofdstructuur (in natuurkwaliteit, oppervlakte of ruimtelijke samenhang) gelijkwaardig zijn aan de negatieve effecten van de ingreep in de ecologische hoofdstructuur. Realisatie van de compensatieopgave binnen de ecologische hoofdstructuur is mogelijk, bijvoorbeeld als dat kan leiden tot een versnelling van de realisatie van de ecologische hoofdstructuur. Voorwaarde daarbij is dat er door middel van een herbegrenzing tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de omvang van de ecologische hoofdstructuur niet afneemt.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl